

خلاصه تحقیق:

بررسیها نشان می دهد که هرساله مقدار قابل توجهی از منابع کشور، در شبکه های بهداشتی درمانی، بعلت عدم ارزیابی اقتصادی و محاسبه قیمت تمام شده، به هدر می رود. اصولاً در عرضه هر خدمت هزینه واحد تمام شده (unit cost)، اهمیت خاص دارد و خدمات بهداشتی درمانی نیز، با همه ارزشهای انسانی و قداست خود، در مجموع نمی تواند و نباید از این قاعده مستثنی باشد.

پژوهشهای مختلف مؤید آن است که، تحلیل هزینه ها، با تعیین راههای اتلاف منابع، مبنا و اساسی را ایجاد می کند که از طریق آن می توان هزینه ها را کاهش داد. در همین راستا پژوهش حاضر طراحی و اجرا گردید.

هدف این پژوهش یافتن هزینه واحد هر یک از خدماتی که در واحدهای بهداشتی درمانی یک شهرستان صورت می گیرد و محاسبه کارایی منابع مصرفی (نیروی انسانی، واکسن و دارو) می باشد. برای نیل به این هدف تعداد ۲۰ نوع پرسشنامه بصورت جداول مختلف تهیه گردید و از ۲۸ خانه بهداشت، دو مرکز بهداشتی درمانی روستایی، چهار مرکز بهداشتی درمانی شهری و یک تسهیلات زایمانی اطلاعات مورد نیاز جمع آوری شد. پس از استخراج اطلاعات، هزینه واحد خدمات گوناگون بدست آمد. مثلاً مشخص گردید که هزینه تمام شده هر واکسن در خانه های بهداشت در سال ۱۳۷۳ بطور متوسط ۳۳۰۰ ریال، پانسمان ۵۴۳۶ ریال، مراقبت دوران بارداری و بعد از زایمان ۵۷۰۷ ریال و ... می باشد. همینطور هزینه واحد خدمات، در مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی نیز به تفکیک بدست آمد. مثلاً مشخص گردید که هزینه کشیدن هر دندان در مراکز شهری بطور متوسط ۳۱۹۴ ریال تزریق واکسن ۲۱۱۷ ریال، گذاردن I.U.D ۲۱۱۹۱ ریال و ... می باشد.

مقایسه هزینه واحد مراکز مختلف نشان داد که، خانه های بهداشت تابعه مرکز بهداشتی درمانی آبسرد در مقایسه با سایر خانه ها، بنحو مطلوبتری از منابع استفاده کرده اند و بالاترین کارایی را دارا هستند و خانه های بهداشت

مرکز جیلارد، در جهت مقابل آن قرار دارند. از سوی دیگر مشخص شد که مرکز بهداشتی درمانی آبسرد بعنوان یک مرکز بهداشتی درمانی روستایی دارای حداکثر کارایی است و مرکز سریندان حداقل کارایی را دارد. در بین مراکز شهری، مرکز بهداشتی درمانی دماوند (۳) حداکثر کارایی را دارد و مرکز کیلان در سمت مقابل آن قرار دارد. همچنین، مشخص شد که هزینه هر زایمان در تسهیلات زایمانی آبسرد ۳۰۳۵۷۵ ریال تمام شده است.

بررسی کارایی نیروی انسانی نشان داد که در مرکز بهداشت شهرستان دماوند در سال ۱۳۷۳ مبلغ ۱۴۴۹۶۱۳۶۶ ریال از کل حقوق و مزایای پرداختی به پرسنل به هدر رفته است. در این میان مرکز کیلان با ۷۶/۴ درصد، اتلاف هزینه، از هزینه های پرسنلی خود دارای بیشترین هزینه پرسنلی تلف شده و مرکز رودهن با ۱۴/۹ درصد اتلاف هزینه از هزینه پرداختی به پرسنل خود دارای کمترین هزینه پرسنلی تلف شده است. همچنین مشخص گردید که متوسط روزهای کاری در سطح مرکز بهداشت ۲۳۱ روز و مرخصی استحقاقی ۱۷ روز و مرخصی استعلاجی ۶ روز در همان سال بوده است.

بررسی کارایی واکسن مصرفی نشان داد که ۵۲/۷ درصد از مجموع واکسنهای تحویلی به واحدهای بهداشتی درمانی به هدر رفته است. هزینه پرت واکسن فوق براساس قیمت آزاد همان سال ۱۱۷۹۷۵۰۰۰ ریال می باشد. بیشترین پرت واکسن مربوط به مرکز سریندان با ۷۰/۲ درصد و کمترین آن با ۴۲/۷ درصد به مرکز کیلان اختصاص دارد.

بررسی کارایی داروی مصرفی و خانه های بهداشت نشان داد که در مجموع ۵۷۸۱۱۵۵ ریال از هزینه دارویی به هدر رفته است. زخم فوق یا در نظر داشتن یارانه پرداختی می باشد و رقم واقعی بیشتر از مقدار فوق می باشد.

ادامه بررسی نشان داد که برای ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در سال ۱۳۷۳ برای جمعیت شهری بطور سرانه ۲۱۱۷۹ ریال و جمعیت روستایی ۳۰۷۰۹ ریال و در مجموع برای هر فرد در شهرستان دماوند ۲۴۶۳۹ ریال هزینه

صرف گردیده است. مقایسه هزینه های گوناگون نشان داد که هزینه پرسنلی با ۴۴ درصد، بیشترین سهم را از هزینه

کل داراست و هزینه استهلاک کالاهای سرمایه ای در مقام دوم قرار دارد.

در پایان یافته ها نشان داد که بطور متوسط در سال ۱۳۷۳ هر خانه بهداشت ۱۶۳۴۵۱۲۵ ریال، هر مرکز

بهداشتی درمانی روستایی ۱۵۴۴۵۹۱۵۹ ریال، هر مرکز بهداشتی درمانی شهری ۲۲۱۵۵۴۳۸۳ ریال و تسهیلات

زایمانی آبسرد ۴۴۶۲۵۵۶۹ ریال هزینه در برداشته است.